

УДК 004.77

ГРИЩЕНКО Денис Олександрович,

*старший викладач кафедри протидії кіберзлочинності факультету
№ 4 Харківського національного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0001-5066-7389>;*

ЧУКАЛОВ Кирило Едуардович,

*курсант 1 курсу факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ, ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ І ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми є одним з найбільш брутальних та масових порушень прав і свобод людини, яка включає в себе торгівлю дітьми з метою їх протиправного усиновлення, жінками – з метою їх сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, чоловіків – з метою їх використання в різного роду збройних конфліктах, експлуатації їх праці, а також найбільш небезпечний вид цієї діяльності – торгівля людьми з метою трансплантації органів та тканин, насильницького донорства. На думку міжнародних експертів, торгівля людьми за розміром прибутків посідає третє місце після торгівлі наркотиками та зброєю.

Тому не дивно, що таким прибутковим бізнесом займається організована злочинність, для якої немає державних кордонів. Міжнародні злочинні організації не тільки проводять спільні злочинні акції, але й у ряді випадків економічно консолідуються, створюючи єдині «чорні каси» і загальні способи «відмивання». Для ефективною протидії такій злочинній діяльності потрібні спеціальні міждержавні угоди і відповідне коригування національного законодавства. Запізнювання з розробкою зазначених актів, несвоєчасний початок їхньої реалізації, негативно позначається на практичному спрямуванні протидії організованим міжнародним злочинним угрупованням з торгівлі людьми. При цьому слід враховувати, що міжнародне співробітництво держав у цій сфері повинно ґрунтуватися на системі певних критеріїв, стандартів, тобто міжнародних принципах співробітництва. Безпосереднє співробітництво впливає із Статуту ООН, де в ч. 3 ст. 1, ст.ст. 55, 56 у галузі соціальних проблем. Торгівля людьми – соціальне явище, тому співробітництво держав у протидії організованій злочинності є однією із спеціальних форм соціального співробітництва, що має свої особливості. Норми, що регулюють питання співробітництва у протидії злочинності, складають окрему галузь міжнародного права.

Кіберзлочинність є явищем новітньої, цифрової доби. Саме це й робить «кіберів» набагато не безпечнішими й ефективнішими за своїх «класичних» колег - шахраїв. Ці люди працюють головою і роблять свої «справи», не відходячи від свого комп'ютера, чи то сидячи на лавочці з ноутбуком і мобільним телефоном, чи то в публічному місці, не прив'язуючи себе до певного місця знаходження. Для сучасних «технарів» це часто ідеальний спосіб заробити і реалізувати себе. Злочинці не стоять на місці. Їхні методи вдосконалюються і стають дедалі складнішими. Відповідно, реагують і правоохоронці. Останнім часом рівень кіберзлочинності швидко зростає в

Україні. Експерти зазначають, що Україна - дуже важливий центр «хакерства», поряд із Росією, Бразилією, Китаєм та меншою мірою - Індією. У цих країнах досить освічене молоде населення, високий рівень безробіття та обмежені можливості працевлаштування. СБУ і МВС в особі Управління боротьби з кіберзлочинністю опинились на вістрі війни з «кіберами». Нажаль, їхніх зусиль замало. Особливо, зважаючи на наші українські реалії. Якщо раніше українські «програмісти-хакери» писали вчинені віруси для злому і розкрадання даних в багатих західних країнах, то тепер у зв'язку з посиленням боротьби американської і європейської влади з комп'ютерними злочинами їхні дії направлені на Україну. Розповсюдження комп'ютерних вірусів, шахрайства з пластиковими платіжними картками, крадіжки коштів з банківських рахунків, викрадення комп'ютерної інформації та порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем це далеко не повний перелік Інтернет злочинів. Такі злочини характеризуються наступними особливостями: високою латентністю, складністю їх виявлення та розслідування, складністю доказу в суді подібних справ, високим збитком навіть від одиначного злочину. Кіберзлочини можна класифікувати на два види: традиційні злочини, що вчиняються за допомогою комп'ютерних технологій та Інтернету та нові злочини, що стали можливі завдяки новітнім комп'ютерним технологіям. За оцінками експертів, в останні місяці в підрозділах з боротьби з кіберзлочинністю фіксується значна кількість випадків крадіжки грошей через клієнт-банк. Суми становлять від 5 тис. до 40 млн. грн. Однак в зв'язку з тривалим часом розслідування і важким доведенням причетності той чи іншої особи, повідомлень в ЗМІ про них практично немає.

Список використаних джерел

1. Проблеми кримінальної відповідальності за торгівлю жінками, вчинену організованими групами. Боротьба з торгівлею жінками: проблеми вдосконалення законодавства та завдання органів внутрішніх справ України. Гуторова Н. О. Вісник Університету внутрішніх справ. 1999. С. 26-28.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 27.04.2023).

3. Про міжнародні договори : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540. Стаття 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення 27.04.2023)

*Одержано
26.04.2023*

Грищенко Д.О, Чукалов К.Е. Кримінально-правові, процесуальні та криміналістичні аспекти протидії кіберзлочинності і торгівлі людьми // Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми, Збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 31 травня 2023 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, ф-т № 4, кафедра протидії кіберзлочинності: ХНУВС, 2023. 176 с., с. 93-95